

Papp Richárd

A HÉT ANTROPOLÓGIÁJA

Az antropológus a 7-es számot, mint szimbólumot tudja megközelíteni. Az antropológiai szimbólumkutatás alapján, ha nagyon leegyszerűsítjük, Clifford Geertz nyomán azt mondhatjuk, hogy a szimbólumoknak kétfajta fontos aspektusával kell számolnunk, az egyik az of sense, a másik a for sense aspektus. Egy kultúra tudását az értékrendszerrel együtt ötvözi, foglalja magában a szimbólum, mintegy szintetizálva a kulturális értékrendet – ez az of sense aspektus. A for sense aspektus pedig, hogy a szimbólum hatással van a kulturális gyakorlatra, tehát hat az emberek cselekedeteire. Csak egy példát szeretnék mondani – még nem a 7-es, hanem a 16-os számról az indiai kultúrában. A holdfázisok számát 16-ra teszik Indiában. A holdfázist a menstruációs ciklushoz igazítják, és e kettő összefüggésének alapján a 16 éves lány a legszebb, a tökéletesség eleven megtestesülését szimbolizálja az indiai kultúrában és annak erotikus irodalmában, képzőművészetében. Ez az of sense aspektusa a 16-os számnak, amelyben nagyon sok minden ötvöződik, Sri Laksmi istennőtől kezdve – akinek a nevéből a szépítkezés szó is ered – sok más tipikus történetig, amire most itt nincs idő kitérni. Ami viszont a szám a for sense jelentése a szépítkezés módjai, a szépítkezés változatai is 16-félék az indiai kultúrában. Ugyanilyen a 64-es szám, ami más tipikus elemeket (csodatévő erők, varázslónők, szent kéztartások, művészetek) egyesít magában, és amely a Káma Szútra 64-nek nevezett, a szeretkezésről szóló részében manifesztálódik, eléggé for sense módon. Indiáról még azt elmondom, hogy a 7-es számnak is megvan ebben a kultúrában a maga szimbolikus jelentősége: a hét szent folyó, vagy a hét szent város, ahol elérhető a megszabadulás a szubjektum és az objektum különbségeitől, tehát a 7-es szám is egy fontos szimbólum Indiában. Ugyanígy a 7-es szám a kínai mitológiában is nagyon izgalmas szimbólum. A 7-es, mint páratlan szám, tulajdonképpen a janghoz, tehát a férfi princípiumhoz tartozik, ugyanakkor mégis a női élet rendjét jelképezi, és nagyon érdekes az, hogy a „jin-út” a nő életében a második 7 éves ciklusban, 14 éves korban kezdődik a menstruációval, és hétszer hét év után ér véget 49 éves korban a klimaxszal a kínai mitológia alapján. A hétszer hét fontos szimbólum a halottkultuszban is, mivel a haláleset után minden hetedik napon

zajlanak a halotti rítusok a negyvenkilencedik napig. Ugyanez a szimbólum az élethez is visszatér, ugyanis a hetedik hónap hetedik napján van a fiatalasszonyok és a lányok örömnépe, ami a termékenységéről és az életről szól. Mindegyik esetben azt láthatjuk, hogy a 7-es szám kapcsán a teljesség és a tökéletesség jelentéstartalma nyer kifejezést. Az általunk talán jobban ismert kultúrákban és vallásokban szintén összekapcsolódik a 7-es szám a teljesség és tökéletesség jelentésével. Ezt persze sokan, sokféleképpen magyarázzák, például, hogy mindez ez a holdhónapok miatt van, mivel a holdhónapoknak a negyede egy hetes ciklus, és ez ezt a 7-es szám tudja a „legpontosabban” kifejezni. A zsidó kultúrában egyértelmű, hogy ez a fajta teljesség és tökéletesség ahhoz kapcsolódik, hogy Isten hat napon keresztül teremtette meg a világot, és a hetedik napon megpihent. A hetedik napon tehát beteljesült, teljessé vált a teremtés, és a nyugalommal az isteni harmónia, a teljesség és a tökéletesség megélése kerülhet újra és újra átélésre. Éppen ezért a zsidóság legfontosabb ünnepe a sábesz, a sabbat, a hetedik nap, ami jel Isten és az ember közötti kapcsolatban is. Nem véletlen az ehhez kapcsolódó fény-szimbolika sem; Isten első teremtési aktusa a világosság megteremtése volt, ezért is nagyon fontos a sábeszi gyertyagyújtás és a fényről elmondott áldás. Említhetjük a menórát is, mivel a menóra az, ami a világosságot, Isten világosságát, a 7-es számot és a holisztikus harmóniát, tökéletességet, teljességet egyaránt jelképezi. A menóra, a hétkarú gyertyatartó, amely a Szentek Szentje előtt, a Szentélyben állt, és a papok gyújtották meg. Ennek mindennap világítania kellett, szimbolizálva Isten világosságát. A hét kar a tökéletes harmóniát jelképező kidolgozását Isten útmutatásait követve kellett kivitelezni, ahogy azt a Tórában olvashatjuk. A menórához is kapcsolódó zsidó ünnep, a hanuka. A hanukia, amit a képen sajátos módon visel az egyik ünneplő, jelképiségének szintén a menóra a mintája: a menóra, ami a Szentélyben volt, és ami az isteni tökéletességet és világosságot jelképezte. A Makkabeus felkelés idején a zsidóság elnyomói a többistenhitű, szír, görög uralkodók voltak. A felkelés ellenük tört ki, de a győzelem után a Szentély visszafoglalásakor azzal szembesültek a zsidók, hogy a Szentélyben egyedül egy mécses maradt rituálisan tiszta, és amíg sikerült megtisztítani a Szentélyt, ez az egy mécses nyolc napon keresztül égett. Erre emlékezik a fény ünnepe, a hanuka és az ehhez kapcsolódó szimbólum, rituális tárgy, a hanukia is. Ugyanakkor azt sem érdemes elfelejteni, hogy a tökéletességbe és a tel-

jességbe beletartozik a másik oldal is, nemcsak az öröm szombatán vagy hanukakor, hanem például a gyász is. A zsidóságban, a süve (a hét napig tartó gyász) is, a hetes szám a nevéből született. A gyász is hét napig tart. Nem véletlen az, hogy a keresztény szimbolikában is szintén a menóra az egyik fontos szimbóluma Máriának, és az is fontos, hogy Máriának a keresztény mitológiában hét öröme és hét fájdalma van; ez a hét öröm, és ez a hét fájdalom szintén az élet teljességét mutatja ezekben, azaz hogy az emberi élet teljessége egyfelől az örömet, másfelől a gyászt is magában hordozza, és tulajdonképpen csak a szentségen keresztül tudja az ember az igazi tökéletességet megélni, és hogy ezzel az igazi tökéletességgel sokszor áldozat és fájdalom is jár. Így teljes a 7-es számon keresztül is a mögötte álló jelentéstartalom. Ahogy említettem a teremtés tökéletessége kifejeződik sábeszkor, amikor a zsidóság

megemlékezik Istenről és a teremtésről. Emellett a szabesi nyugalom és öröm Isten utánzását, a teremtés élményében való részvételt, a tökéletességben való feloldódást is magában foglalja. Keresztény szempontból ez vasárnap történik meg, hiszen a teremtés céljának beteljesülése tulajdonképpen Krisztus feltámadásával jött el, és vasárnap ebben kell megmerítkéznie a keresztényeknek. A vasárnapi liturgiák, istentiszteletek és a nap Istennek való szentelése ezt teszi átélhetővé a vallásgyakorló keresztények számára.

Következő példánk a hallgatóság számára jól ismert költemény, József Attila *A hetedik* című verse. Ez a költemény többek között a modernitásnak, a pszichoanalízisre épülő modern mítoszoknak egyik foglalataként is elemezhető. A versben a 7-es szám egyszerre táplálkozhat a biblikus hagyományokból, valamint abból az univerzumból, amit József Attila nagyon szeretett, és ami egészen visszanyúlik a finnugor és a magyar néphit szimbólumaihoz, amelyben a 7-es szám szintén a teljességet jeleníti meg. József Attila a versben – és ez egy tudatos koncepció, mint egyes írásaiból kiderül –, különböző ellentétpárokat épít föl. Különböző ellentétpárokat szintetizál hetedikként a költő, bemutatva azt, hogy az ellentétek, például a különböző hozzáállások a szerelemhez, a nőhöz, az élethez, az élet gyakorlatához, a költészethez, a világ megismeréséhez, úgy működik, hogy az ember szintetizálja ezeket az ellentéteket. Az individuum az, aki magából, és akár a népe folklórijából fölhozza azokat a jelentéstartalmakat, amiket aztán szűr, és ezzel megvalósítja, létrehozza önmagát.

Hogy egy nagyot ugorjunk, József Attilától Raúlig, lássunk egy példát a modernitás aktuális világából. A 7-es kapcsán az embernek, legalábbis néhány embernek – köztük nekem – a foci ugrik be. A

„mágikus 7-es” szám a focimezen. Nagyon érdekes, hogy mit mond el of sense és for sense módon a 7-es szám a fociban a modernitásról. Most nyáron – nem tudom, hogy mennyire ismerős a helyzet, gondolom, sokan tudják, hiszen világrengető hír – Raúl elhagyta a Real Madridot, és átment egy német csapatba. Ez felforgatta a közvéleményt, cikkek jelentek meg, például a Real Madrid honlapján arról, hogy az a szimbólum és az a karizma, amiben a Raúl és a 7-es mez összeforrt, elválaszthatatlan egymástól. Mi ez a karizma, és mi ez a szimbólum, ami Raúlt és a 7-es Real-mezt összeköti? Azért is izgalmas ez a kérdés, mert többek között azért küldték el Raúlt, állítólag az új sztáredző, Mourinho javaslatára a Real Madridtól, mert Raúl és a csapata demitizálta (mivel nem felelt már meg az elvárásoknak) ezt a Real Madrid mítoszt. A „7-es mez” vagy a „Real Madrid” sem önmagában bír mitikus jelentéstartalommal (bár ha homályosan is, de megvan ennek a misztikus, mágikus háttere is), mivel a hangsúly a „teljesítményen” van. A foci mitológiája a modernitás ethoszáról szól. Arról, hogy tagja vagy a csapatnak, mindent megteszel a küzdelemért, de nem lehet kiszámítani, hogy ki győz, mert azért ott van benne az esetlegesség is, ott van benne a bíró, aki jól vagy rosszul ítélkezik, azaz ugyanaz a dráma zajlik le az ember szeme előtt, amit mi minden nap megélünk a modernításban, amelyben minden hátráltató tényező ellenében, illetve éppen ezért a legfontosabb a „teljesítmény”. Akárhogy is játszódik le

„focimeccsünk”, az embernek teljesítenie kell. Raúl 7-es számú karizmája abban állt, hogy teljesített. Felsorolják az említett cikkek ezért, hogy Raúl több száz bajnokin vett részt, és több, mint százszor volt válogatott – a teljesítménye legitímálta a 7-es számú mez viselésére. Felmerült azonban a cikkekben és a kommentárookban a kérdés: mi lesz a 7-es mezzel most, hogy Raúl elment? És jött Ronaldo. Ronaldo, a „nagyképű focista”, aki egyébként Raúl idejében is ott volt már a Real Madridban, ahol Raúl elmenetelle előtt a „9-es” mezben játszhatott. Nagy vita indult el arról, hogy az övé lehet-e a 7-es mez. Egyesek azt mondták, hogy igen, játszhat a 7-es mezben, hiszen a Manchester United-be is a 7-es számmal játszott. De mi legitímálja azt, hogy megfelel a Real Madrid 7-esének is? Egyesek szerint az, hogy a Manchesterben olyan elődök utódja lett ő a 7-es számmal, mint a George Best, a Bryan Robson, Eric Cantona, és David Beckham, olyanok, akik szintén lettek sok mindent az asztalra. Számukra is azért volt lehetséges tehát a 7-es mez viselése hosszú ideig, mert kiválóan teljesítettek. És mivel Ronaldo megörökölhette tőlük a 7-es mezt, ezért Real-mezben is játszhat 7-esként. Igen ám, de felmerül a dilemma: hogy itt, a Real Madridnál viszont olyan elődök voltak 7-esek, mint Kopa, Amaro, Juanito, Emilio Butragueño, vagy éppen Raúl. Az ő teljesítményüknek vajon meg tud-e Ronaldo felelni? Van-e olyan tehetséges és képes-e ilyen teljesítményre? – vélekedtek mások. Úgy tűnik igen, mivel azóta 7-esben játszik.

Utolsó példánk szintén a modernitásról: a Storyonline-ról letöltött kép, ami a „csakrákról és személyes fejlődésünkről” szól, a következő szöveggel egészül ki: „Évről évre új feladatok várnak ránk, hét évente pedig megújulást hozó fordulópontok. Ezen kihívások lelki fejlődésünket szolgálják, ugyanakkor energiamintaként egy-egy csakrához rendelhetők”. És itt láthatjuk a hét csakrát, amely hét csakra mindegyike olyan energiaközpont, amely forog jobbra-balra, meghatározva többek között azt, hogyan tudjuk megélni a magunk nőiségét és férfiaságát, hűségét, milyen szeretők leszünk, hogyan tudjuk önmagunkat megvalósítani, hiszen mindannyiunk sorsa önmagunktól függ, hogyan tudjuk irányítani magunk és mások életét, és hogyan tudunk részt venni, hogyan tudunk megfelelni a fejünkön, a homlokunkon, a torunkban, a szívünkben és más testrészeinkben lévő csakra-energiáknak, és hogyan tudunk élni ezekkel az energiákkal a hétévenként való megújulásakor, amikor meg kell újulnunk, újabb és újabb életsza-

kaszokba kell lépünk. Ezeket az életszakaszokat a csakrák mozgósításával tudjuk csak tökéletesen megélni. Létezik tehát egy kozmikus harmónia, amit viszont fel kell fedeznünk magunkban, – és ez nagyon fontos –, ha sikerül felfedeznünk, akkor „meg tudjuk valósítani” önmagunkat, mondja a csakrákhoz kapcsolódó magyarázó szöveg. A cél és a tét az individuum „felfedezése” és „megvalósítása”. A „kozmosz” tehát magunkban fedezhető fel és alárendelhetővé válik saját céljainknak. A modernitás „én-központú” mítosza így kapcsolódik össze a 7-es számmal. Ennek „gyakorlati” vonzata, hogy ha valaki elakad a fenti mitikus útmutatásban, felhívhatja a honlapon megnevezett „szakértőt” és ő meg fogja mondani mindenkinek, hogy for sense módon hogy tud élni ezekkel a csakrákkal. Thomas Crump *A számok antropológiája* című könyvében a következőt írja: „az ősi tudomány egyik legfőbb jellemzője, hogy oszthatatlan egésznek tekintette a mindenséget, amelynek minden egyes része összefügg az összes többivel”. Mint a fenti példákban láthattuk, napjainkban is – gyakran az „ősi tudással” legitímálódva – a szimbólumok a kulturális gyakorlatban és az egyéni életútban egyaránt fellelhető és megélhető összefüggéseket, világmagyarázatokat és azok életmóddá alakítását szintetizálják. Előadásomban a 7-es szám kapcsán csupán néhány példa illusztrálására vállalkozhattam.

A további kutatások hallgatóinkra is várhatnak. Lássák, elemezzék, keressék a kulturális jelentéseket, hiszen a mi 7-es számunkat az ő gondolataik, inspirációik tették, tehetik teljessé.

Bibliográfia

- Biedermann, Hans 1996. *Szimbólum Lexikon*. Bp.: Corvina
- Crump, Thomas 1998. *A számok antropológiája*. Bp.: Édesvíz
- Dávid Katalin 2002. A teremtett világ misztériuma. *Bibliai jelképek kézikönyve*. Bp.: Szt. István Társulat
- Geertz, Clifford 2001. *Az értelmzés hatalma*. Bp.: Osiris
- Maljefit, Annemarie de W. 1968. *Religion and Culture*. New York: Macmillan
- Saili, Ganesh 2007. *Káma-Szútra. A női gyönyörrel*. Bp.: Alexandra
- www.nol.hu/archivum/szimbolum
- www.storyonline.hu/ezo/csakrak